

Satranç

oynuy^{ru}ruz

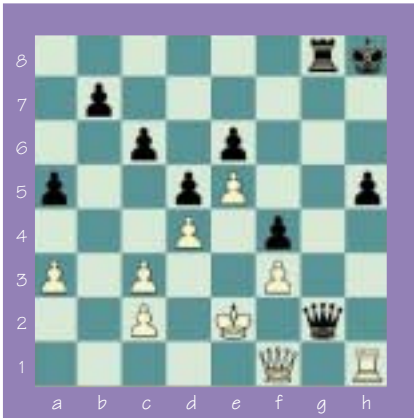

Psikolojik satranç

Satranç, yalnızca düşünceyle yapılan bir mücadele değil. Aynı zamanda sinir sisteminin, kişiliğin ve dayanıklılığın da mücadelesi. Satrancı iyi oynamak kadar sağlam bir psikolojiye sahip olmak da gerekli.

Bir satranç oyununda tahtanın üzerindeki mücadele kadar, tahtanın dışındaki de önemli. Örneğin, bir turnuanın birinciliğini belirleyecek bir karşılaşma ya da bir şampiyonluk maçının sonucunu belirleyecek bir oyun, normal bir satranç oyunundan farklı değerlendirilir. Bu konuyu iki örnekle açıklamaya çalışalım.

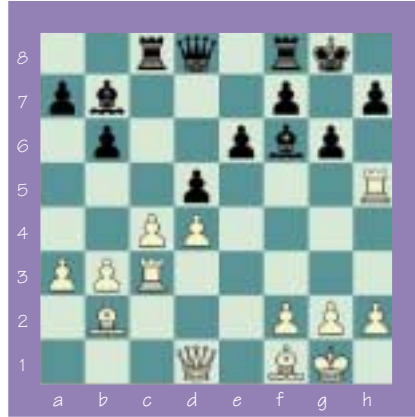
İlk olarak aşağıdaki konuma bakalım.

Bu konum, 1994 yılında A. D. Nguyen (beyaz) ile Josh Waitzkin (siyah) arasında 18 yaş altı gençler dünya birinciliği maçında meydana geldi. Waitzkin şöyle anlatıyor: "37...Vg2+ hamlesinden sonra vezirleri değiştirerek kale oyununun kazanç olduğunu hesapladım. Dünya şampiyonluğu maçı olduğundan büyük bir

gerilim içerisindeydim. Ne var ki rakibim umulmadık bir şekilde 38.Vf2?? oynadı. 38.Vxg2 hamlesinin zorunlu olduğunu düşündüğümünden çok şaşırmıştım ve bu yüzden 38...Vg6?? oynadım. Oysa rakibim koskoca kaleyi bırakmıştı. Eğer bu oyunu psikolojik etkenler olmadan oynasam kaleyi alırdım. Bu yanlış, satranca yeni başlamış bir oyuncu bile yapmaz. Bu konuma baktıkça, yaptığımı inanmıyorum. İki ulusal şampiyon, bir dünya şampiyonluğu maçında akıl almaz hatalar yapmıştı."

İkinci örneğimiz de dünya şampiyonunun belirlendiği bir oyunda ortaya çıktı.

P. Keres (beyaz) ile V. Smyslov (siyah) 1953 Zürih adaylar turnuvasının son turunda yukarıdaki konuma ulaştılar. Sıra kendisinde olan Keres h5 karesindeki kalesini rakibine bırakan 19.Kch3!? hamlesini yaptı. Doğal olarak Smyslov konumu iyice inceleyip, kaleyi almaya ya da almamaya karar vermeliydi. Fakat doğal olmayan şeydu: Smyslov, Keres'in yarım puan önündeydi ve bu oyunu berabere yapması bile ona Botvinnik ile dünya şampiyonluğu maçı yapma

hakkını sağlayacaktı. Oysa bu hakka ulaşması için Keres mutlaka kazanmalıydı. Yani Keres'in kaybedecek hiçbir şeyi yoktu. Smyslov şöyle yazıyor: "Uzun süre düşündüm ve kaleyi aldıktan sonra beyaza hiçbir kazanç göremedim." Smyslov buna rağmen kaleyi almadı ve 19...dxc4!! oynadı. Rakibine kazanma şansı verecek bir hamle yapmadı. Üstün durumdayken neden oyunu, dolayısıyla birinciliği ve şampiyonluk maçını riske atsın? Kaleyi alsaydı ne olacağını inceleyelim:

19...gxh5 20.Vxh5 Ke8 21.a4!! beyaz çok güçlü 22.Fa3!! hamlesiyle tehdit ediyor. Son derece karışık olan bu konumda ve psikolojik gerilimi bu kadar yüksek bir oyunda Smyslov'un hata yapma olasılığı çok yüksek. En iyi savunma 21...Vd6 gibi görünüyor. Ancak beyazın 22.c5! hamlesinden sonra durum belirsiz. Bu konumu incelemenizi öneririm.

Oyunun devamı şöyle oldu: 20.Kxh7 Keres, burada 20.Vg4 c3 21.Fxc3 Kxc3 22.Vxd4 Vxd4 23.Fxd4 açık bir berabere yapabilirdi, ama beraberliğin Keres'e hiçbir yararı yok! 20...c3! 21.Vc1! Vxd4 22.Vh6 Kfd8 23.Fc1 Fg7 24.Vg5 Vf6 25.Vg4 c2 26.Fe2 Kd4 27.f4 Kd1+! 28.Fxd1 Vd4+ Keres burada terketti.

Smyslov'a gelince; bir yıl sonra (1954 yılında) Botvinnik ile dünya birinciliği maçı yaptı. Maç 12-12 berabere bittiği için şampiyonluk kurallarına göre Botvinnik ünvanını korudu. Ancak üç yıl sonra (1957) karşısına yine Smyslov çıktı. Bu defa Smyslov, eski şampiyonu 12,5-9,5 yenerek, adını satranç tarihinde 7. Dünya Şampiyonu olarak yazdırdı.

Abdullah Sözen